

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071) 344 65 87, (071) 34 05 920, fax (071) 34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-4/13/ZK

Wrocław, 9 grudnia 2013 r.

DECYZJA RWR 38/2013

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Katarzynie Książek prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem we Wrocławiu,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działanie ww. przedsiębiorcy polegające na zamieszczeniu we wzorcu umowy p.n. „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego” postanowienia o treści: § 4 ust. 2 „Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednej dla każdej ze stron. Strony zgodnie oświadczają, że tekst niniejszej umowy został przez nie przeczytany, w pełni zrozumiany i zaakceptowany po przeprowadzeniu negocjacji warunków przedmiotowej Umowy, co potwierdzają własnoręcznym podpisem.” które jest postanowieniem umownym wpisanym na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 460 i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Na podstawie art. 106 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Katarzynie Książek prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem we Wrocławiu,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Katarzynę Książek, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie I sentencji decyzji karę pieniężną w wysokości 3 364 zł (trzy tysiące trzysta sześćdziesiąt cztery złote) płatną do budżetu państwa;

III. Na podstawie 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Katarzynie Książek prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem we Wrocławiu,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

umarza się jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zamieszczeniu we wzorcu umowy p.n. „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego” postanowienia o treści: § 2 ust. 9 „W przypadku zaistnienia konieczności zapłaty kosztów uruchomienia kredytu/pożyczki przed jej/jego faktycznym uruchomieniem na konto Zleceniodawcy, Zleceniobiorca zobowiązuje się uiścić wymagane przez Pożyczkodawcę/Kredytodawcę koszty i obciążyć nimi Zleceniodawcę. Zleceniodawca wyraża zgodę na takie działanie.”

UZASADNIENIE

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura we Wrocławiu, zgodnie z przewidzianymi w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów kompetencjami, przeprowadził, w ramach postępowania wyjaśniającego (sygn. RWR 403-34/12/ZK), analizę wzorców umowy stosowanych w obrocie konsumenckim przez Katarzynę Książek prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem we Wrocławiu, celem ustalenia, czy działalność ww. przedsiębiorcy prowadzącego działalność m.in. w zakresie doradztwa finansowego na rzecz konsumentów – nie odbywa się z naruszeniem przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uzasadniającym wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa art. 24 ww. ustawy.

dowód: akta sprawy RWR 403-34/12/ZK

Postanowieniem RWR nr 47/2013 z dnia 12 marca 2013 r. - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Katarzynę Książek prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem we Wrocławiu, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 24 ust.1 i 2 pkt 1) wymienionej wyżej ustawy o

ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na zamieszczeniu w stosowanym przez tego przedsiębiorcę wzorcu umowy p.n. „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego” postanowień zamieszczonych w § 2 ust. 9 i § 4 ust. 2 tego wzorca, które są zbieżne z wpisanymi do rejestru postanowieniami wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym stanowi art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

dowód: karta 1-2

Ponadto — zgodnie z punktem 2. Postanowienia RWR Nr 47/2013 — Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów całość materiałów uzyskanych podczas wymienionego wyżej postępowania wyjaśniającego (nr sygn. RWR 403-34/12/ZK).

dowód: karta 1-2

W trakcie postępowania, w piśmie z dnia 27 marca 2013 roku Katarzyna Książek, działając przez ustanowionego w sprawie profesjonalnego pełnomocnika wyjaśniła, że § 2 ust. 9 wzorca umowy dotyczy sytuacji wymagania przez Bank udzielający pożyczki/kredytu opłacenia kosztów uruchomienia pożyczki/kredytu przed ich faktycznym uruchomieniem. Podnieść zatem trzeba, iż przedmiotowy zapis umowy stanowi zabezpieczenie interesów finansowych konsumenta, który obowiązany jest ponieść koszty uruchomienia pożyczki/kredytu. Koszty te ponoszone są bowiem tymczasowo przez Zleceniobiorcę do czasu faktycznego uruchomienia pożyczki/kredytu. Jednocześnie § 2 ust. 4 wzorca umowy pozostaje w zgodności z faktyczną możliwością negocjacji warunków umowy. Przy każdorazowym zawarciu umowy konsument zapoznaje się bowiem z jej treścią, a także możliwością jej zmiany w drodze negocjacji. Podsumowując Katarzyna Książek stwierdziła, iż uznanie ww. postanowień wzorca umowy za naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest nieuzasadnione.

dowód: pismo z dnia 27.03.2013r.: k. 6-7.

I. Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Katarzyna Książek jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod firmą Katarzyna Książek Enterprise Investment Zarządzanie Ryzykiem przy Placu Solidarności 1/3/5 we Wrocławiu między innymi w zakresie działalności usługowej związanej z administracyjną obsługą biura. Głównym przedmiotem działalności prowadzonej przez Katarzynę Książek jest doradztwo finansowe świadczone na rzecz konsumentów. W 2011 roku Katarzyna Książek zawarła około (...) umów z konsumentami, zaś w 2012 roku (do sierpnia) około (...) takich umów.

dowód: wydruk z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej: k. 5;

Katarzyna Książek zawiera umowy z konsumentami na podstawie wzorca umowy o nazwie „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego”, który zawiera m.in. następujące postanowienia:

- § 2 ust. 9 „W przypadku zaistnienia konieczności zapłaty kosztów uruchomienia kredytu/pożyczki przed jej/jego faktycznym uruchomieniem na konto Zleceniodawcy,

Zleceniobiorca zobowiązuje się uiścić wymagane przez Pożyczkodawcę/Kredytodawcę koszty i obciążyć nimi Zleceniodawcę. Zleceniodawca wyraża zgodę na takie działanie.”;

- § 4 ust. 2 „Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednej dla każdej ze stron. Strony zgodnie oświadczają, że tekst niniejszej umowy został przez nie przeczytany, w pełni zrozumiany i zaakceptowany po przeprowadzeniu negocjacji warunków przedmiotowej Umowy, co potwierdzają własnoręcznym podpisem.”

dowód: wzorzec umowy o nazwie „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego”, pismo Katarzyny Książek z 30.08.2012r.: k. 23 i 27 akt postępowania RWR 403-34/12/ZK, pismo Katarzyny Książek z 15.07.2013r.: k. 15;

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych z niedozwolone znajdują się między innymi następujące postanowienia:

- 1765 o treści: „Pośrednik - oprócz prowizji ma prawo do zwrotu nakładów od zainteresowanego poczynionych w związku z umową.”;
- 460 o treści: „Oświadczam, że zapoznałem się z powyższymi Ogólnymi Warunkami Umowy P.I.F. „Skarbiec” sp. z o.o. Zostały mi one wyjaśnione przez pracownika w sposób jasny i zrozumiały”.

Katarzyna Książek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej osiągnęła w 2012 roku przychód w wysokości (...) zł.

dowód: zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) roku podatkowym 2012: k. 21-23;

II. Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zagrożenie interesu publicznoprawnego.

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Katarzyny Książek. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przesłanki naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”, natomiast art. 24 ust. 2 tej

ustawy określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego. (...)„

Do stwierdzenia praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych a także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami.

Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów „za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego”.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. **Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ — 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie.** Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie — Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego.** Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. [obecnie art. 24] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art.

23a u.ok.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...) „.

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest wykazanie, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie wzorca umownego pn. „Umowa o świadczenie usług pośrednictwa finansowego” stosowanego przez Katarzynę Książek przy zawieraniu umów o świadczenie doradztwa finansowego, jest tożsame z treścią postanowienia uznanego za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego pod pozycją 460.

Wyrokiem z dnia 11 stycznia 2005 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 70/04) uznał za niedozwolone postanowienie umowne klauzulę o następującej treści: „Oświadczam, że zapoznałem się z powyższymi Ogólnymi Warunkami Umowy P.I.F. „Skarbiec” sp. z o.o. Zostały mi one wyjaśnione przez pracownika w sposób jasny i zrozumiały”. Powyższa klauzula została umieszczona w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod nr. 460. W orzeczeniu tym Sąd uznał za uzasadnioną argumentację Prezesa Urzędu przedstawioną w pozwie, zgodnie z którą przedmiotowe postanowienie wymusza oświadczenie konsumenta, że wzorzec został sformułowany jednoznacznie, a konsumentowi wyjaśniono wszelkie wątpliwości. Oznacza to, iż konsument swoim podpisem stwierdza, że całość wzorca umownego była przedmiotem wyjaśnień, co może utrudniać kontrolę incydentalną wzorca, gdyż przekreślone jest domniemanie wynikające z art. 385 § 2 k.c., czy też utrudniać dochodzenie ewentualnych roszczeń w przypadku wprowadzenia konsumenta w błąd. Powyższe postanowienie zmierza do obejścia zapisów kodeksowych ustanawiających pewne standardy ochrony konsumenta. Ustanawia ono pozory udzielenia konsumentowi rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji wymuszając jednocześnie oświadczenia, iż takiej informacji udzielono. Postanowienie to należy uznać za niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385¹ § 1 k.c.

W stosowanym przez Katarzynę Książek wzorcu umowy objętym niniejszym postępowaniem, znajduje się zaś postanowienie o treści: „Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednej dla każdej ze stron. Strony zgodnie oświadczają, że tekst niniejszej umowy został przez nie przeczytany, w pełni zrozumiany i zaakceptowany po przeprowadzeniu negocjacji warunków przedmiotowej Umowy, co potwierdzają własnoręcznym podpisem.”. W uznaniu Prezesa Urzędu, powyższe postanowienie wzorca umowy, w sposób podobny, jak przywołana powyżej klauzula abuzywna, przesądza o tym, iż z punktu widzenia konsumenta, wzorzec umowy, na podstawie którego zawierana jest umowa, został sformułowany w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Konsument oświadcza bowiem, iż w pełni zrozumiał jego treść i go zaakceptował. Co więcej, oświadcza również, iż negocjował ostateczną wersję postanowień, które się na niego składają. Zamieszczenie takiego postanowienia w stosowanym wzorcu umowy wymusza na konsumentach złożenie określonego oświadczenia bez względu na rzeczywistą sytuację, która zaistniała przed oraz w trakcie zawierania umowy. Stwarza to niebezpieczeństwo niemożliwości powoływania się w przyszłości przez konsumentów na niejasność, czy też niejednoznaczność zapisów zamieszczonych w tych dokumentach, to jest przekreśla domniemanie, o którym mowa w art. 385 § 2 k.c. Mając powyższe na uwadze uznać

należy, iż kwestionowane postanowienie wywołuje skutki tożsame z klauzulą abuzywną wpisaną do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod poz. 460. Stwarza ono bowiem pozory udzielenia konsumentowi rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji wymuszając jednocześnie oświadczenia, iż takiej informacji udzielono. Powyższe przesądza o tożsamości obu zapisów. Bez znaczenia są odmienności wynikające z różnic w sformułowaniach i użytych zwrotach porównywanych klauzul. Podnieść trzeba, że stwierdzając powyższe, Prezes Urzędu miał na uwadze zarzut podniesiony w toku postępowania przez Katarzynę Książek, iż przedmiotowe postanowienie stanowi wyraz rzeczywistej możliwości negocjacji przez konsumenta warunków, na których zawiera umowę, jednakże nie uznał go za uzasadniony. Jak wskazała sama Katarzyna Książek, posługuje się ona bowiem w obrocie konsumenckim wzorcem umowy. Zarówno jego treść, forma tekstowa i graficzna, stopień skomplikowania zawieranej między stronami umowy przemawia za uznaniem, iż w rzeczywistości konsument pozbawiony jest możliwości negocjacji poszczególnych warunków zawiązywanego stosunku prawnego.

Zbiorowy interes konsumentów

W myśl art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy.

W niniejszej sprawie bez wątplenia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, wszystkich konsumentów będących klientami Katarzyny Książek, jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nimi umowę o świadczenie usług finansowych.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Reasumując, skoro wykazano powyżej, iż kwestionowany zapis wzorca umowy stosowanego przez Katarzynę Książek, jest tożsamy z klauzulą wpisaną do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, to posługiwanie się nim w obrocie konsumenckim uznać należy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazać zaniechanie jej stosowania.

Mając powyższe na względzie, Prezes Urzędu stwierdził, że zostało udowodnione spełnienie łącznie wszystkich przesłanek niezbędnych dla zakwalifikowania opisanych działań jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i orzekł, jak w punkcie I sentencji decyzji.

Kara pieniężna

Zgodnie z art.106 ust.1 pkt.4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24.

Z treści przepisu wynika, iż ww. kara ma charakter fakultatywny. W związku z tym Prezes Urzędu w ramach uznania administracyjnego decyduje, czy zasadne jest w danej sprawie nałożenie kary. Ustawa nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary. W art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jedynie wskazano, iż ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia przepisów ustawy. W rozpatrywanej sprawie, w punkcie I sentencji decyzji stwierdzono, że Katarzyna Książek naruszyła zakaz, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji konsumentów. Zakaz ten ma charakter bezwzględny, zatem nie istnieją przesłanki natury prawnej, które umożliwiały zalegalizowanie tych praktyk. Spełniona jest zatem podstawowa przesłanka warunkująca nałożenie kary pieniężnej. Prezes Urzędu uznał więc za uzasadnione w niniejszej sprawie, wobec uznania, iż Katarzyna Książek stosowała praktyki opisane w punkcie I sentencji decyzji nałożenie na niego kary pieniężnej za przypisane praktyki.

Prezes Urzędu dostrzegł konieczność odniesienia się, przy nakładaniu administracyjnych kar pieniężnych, do kwestii umyślności bądź nieumyślności zachowania przedsiębiorcy. Konieczność uwzględnienia tych okoliczności jest zgodna z tezami formułowanymi w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów administracyjnych i cywilnych. Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP, każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i przestrzegania norm prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego. Dokonując oceny strony podmiotowej praktyki Katarzyny Książek wskazanej w sentencji decyzji Prezes Urzędu zważył przede wszystkim, czy miała ona zamiar ich stosowania czy też praktyki te były jedynie skutkiem niezachowania przez nią ostrożności wymaganej w danych okolicznościach. Zdaniem Prezesa Urzędu ogół okoliczności sprawy każe przyjąć, że praktyki spowodowane były niedołożeniem przez Katarzynę Książek wystarczających starań przy redagowaniu stosowanych przez nią w obrocie konsumenckim wzorców umowy. W stanie faktycznym sprawy, brak jest podstaw do uznania, że praktyka ta stosowana była przez Katarzynę Książek umyślnie. Jednocześnie jednak, w ocenie Prezesa Urzędu, brak jest podstaw do uznania, że przedsiębiorca ten nie miał możliwości przewidzenia, że podejmowane przez niego działania mają charakter bezprawny. Jest ona przedsiębiorcą posiadającym dostęp do profesjonalnej obsługi prawnej. Wiedzę w tym zakresie posiada także z racji przedmiotu działalności jaką prowadzi. Przedsiębiorca taki ma możliwość przewidzenia, że stosowane przez niego postanowienia wzorców umowy stać mogą w sprzeczności z obowiązującymi przepisami. W świetle powyższego, należy stwierdzić, że stosując zarzucaną

praktykę Katarzyna Książek działała nieumyślnie, co w konsekwencji skutkuje wypełnieniem przesłanki z art. 106 ust.1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, umożliwiającej nałożenie kary pieniężnej.

Ustalenie kary w przedmiotowej sprawie miało charakter wieloetapowy, co spowodowane było zaistnieniem w postępowaniu licznych okoliczności mających wpływ na jej wysokość. Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu w pierwszej kolejności dokonał oceny wagi stwierdzonej praktyki i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

Wskazać należy, iż fakt nałożenia kary podkreślać ma naganność zachowania podmiotu, który dopuścił się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym naruszył ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów. Kara pieniężna nakładana przez Prezesa Urzędu pełni funkcję represyjną, prewencyjną oraz edukacyjną. Funkcja represyjna ma stanowić dolegliwość dla przedsiębiorcy łamiącego prawo oraz ma na celu przymuszenie go do powstrzymania się od podobnych działań. Funkcja prewencyjna oraz edukacyjna mają na celu powstrzymanie przedsiębiorcy stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

Przy wymierzaniu kary za powyższą praktykę przede wszystkim wzięto pod uwagę fakt, iż naruszenie przez przedsiębiorcę zbiorowych interesów konsumentów polegało na stosowaniu postanowienia umownego tożsamego z klauzulą abuzywną. W przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której konsument zainteresowany ofertą przedsiębiorcy udaje się do niego z zamiarem podpisania umowy o świadczenie usług finansowych, zatem wyraża zamiar zawarcia kontraktu. Z kolei działanie przedsiębiorcy to stosowanie praktyki polegające na takim opracowaniu wzorca umowy, który zawiera w swojej treści zapis tożsamy z zapisem uznanym przez Sąd Ochrony Konkurencji Konsumentów za niedozwolony. Konsument podejmując decyzję o zawarciu umowy w oparciu o narzucony mu przez przedsiębiorcę wzorzec zawierający bezprawne zapisy nie ma możliwości rzeczywistego wpływu na istnienie i treść zawartych w nim postanowień. Strona zawierająca umowę według narzuconego wzorca jest nim związana z chwilą zawarcia umowy. Na przedsiębiorcy prowadzącym działalność gospodarczą, jako na profesjonalistcie ciąży obowiązek działania zgodnie z obowiązującymi normami prawa.

W niniejszej decyzji, w jej punkcie I zakwestionowano jedno postanowienie zamieszczone we wzorcu umowy, które wpływało w istotny sposób na sytuację prawną konsumentów, narzucając im składanie oświadczeń, które w przyszłości mogą negatywnie wpłynąć na wykonywanie praw wynikających z zawartej umowy.

Wymierzając karę w niniejszej sprawie Prezes Urzędu wziął po uwagę również fakt, iż stwierdzona praktyka była stosowana przez przedsiębiorcę od stycznia 2012 roku.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu uznał, iż waga omawianego naruszenia w niniejszej sprawie przemawia za ustaleniem kwoty bazowej kary na poziomie (...) % przychodu osiągniętego przez Katarzynę Książek w 2012 r. Tym samym ustalona przez Prezesa Urzędu kwota bazowa stanowiąca równowartość (...) % przychodu osiągniętego przez przedsiębiorcę wynosi (po zaokrągleniu do zł.) 3 364 zł.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nałożonej na przedsiębiorcę Prezes Urzędu miał na uwadze całokształt zebranego w postępowaniu materiału dowodowego jednak nie dopatrył się w niniejszej sprawie okoliczności, które mogłyby spowodować złagodzenie lub też zaostrzenie kary.

Po myśli art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów maksymalną karą, jaką mógłby w niniejszej sprawie zastosować Prezes Urzędu byłaby kara na poziomie 10% przychodu uzyskanego przez Katarzynę Książek w 2012 roku, to jest kara w wysokości (...) zł. Kara pieniężna orzeczona w punkcie II sentencji niniejszej Decyzji stanowi (...) % przychodu przedsiębiorcy za rok 2012 r. czyli (...) % kary jaka mogłaby być w tym przypadku nałożona.

Zdaniem Prezesa Urzędu, tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegając ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest też jej walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstrasżający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszeniem słuszych interesów konsumentów.

Przyjmując wspomniane powyżej okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak również fakt, iż kara winna być orzekana na poziomie wystarczającym do osiągnięcia zamierzonego celu i odczuwalna dla przedsiębiorcy, Prezes Urzędu postanowił nałożyć karę w wysokości określonej **jak w punkcie II sentencji decyzji**

Stosownie do art. 83, w związku z art. 84 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sprawach w niej nieuregulowanych, do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się – z wyłączeniem spraw dotyczących dowodów – przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Z kolei dyspozycja art. 105 § 1 k.p.a. stanowi, iż organ administracji państwowej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania, gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe. Umorzenie postępowania na tej podstawie jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie, ponieważ brak jest podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy. Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego oznacza, że brak jest któregoś z elementów materialnego stosunku prawnego, a w związku z tym nie można wydać decyzji załatwiającej sprawę przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

W niniejszej sprawie postawiony został Katarzynie Książek zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na zamieszczeniu w stosowanym w obrocie konsumenckim wzorcu umowy postanowienia o treści, „W przypadku zaistnienia konieczności zapłaty kosztów uruchomienia kredytu/pożyczki przed jej/jego faktycznym uruchomieniem na konto Zleceniodawcy, Zleceniobiorca zobowiązuje się uiścić wymagane przez

Pożyczkodawcę/Kredytodawcę koszty i obciążyć nimi Zleceniodawcę. Zleceniodawca wyraża zgodę na takie działanie.”, które jest tożsame z klauzulą wpisaną na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją 1765. Analiza ww. postanowień wykazała jednak, że nie są one postanowieniami tożsamymi. Postanowienie wpisane o rejestrze pod nr 1765 jest bowiem niedozwolonym postanowieniem umownym, o jakim mowa w art. 385³ pkt 20 k.c., to jest takim, które przewiduje uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy. Uprawnia ono przedsiębiorcę do żądania od konsumenta bliżej niesprecyzowanych kosztów związanych z realizacją umowy, poza określoną w umowie prowizją. W kwestionowanym postanowieniu stosowanym przez Katarzynę Książek chodzi zaś o uprawnienie przedsiębiorcy do uiszczenia, a następnie obciążenia konsumenta nie dodatkowymi kosztami związanymi z realizacją umowy, powstałymi po stronie zleceniobiorcy, lecz kosztami uruchomienia pożyczki/kredytu, to jest kosztami pożyczki/kredytu. Przyjąć trzeba zatem, że postanowienie stosowane przez Katarzynę Książek nie uprawnia ją do obciążenia konsumenta dodatkowymi kosztami, które mogą powstać po jej stronie, a których pokrycie powinna pokrywać prowizja, a tym samym nie narusza interesów konsumentów w sposób, w jaki czyni to klauzula wpisana do rejestru. Tym samym, jego stosowanie we wzorcu umowy nie może być poczytane za praktykę opisaną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na uwadze należało orzec, jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Warszawie: **NBP O/O Warszawa 511010100078782231000000**.

Stosownie do treści art. 81 ust 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku art. 479²⁸ k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

otrzymuje:

r.pr. Marek Kopyściański
BSKK Radcowie Prawni i Adwokaci
Ul. Kleczkowska 50/13
50-227 Wrocław